

SZÉKELY NÉPZENE ÉS NÉPTÁNC

SZERKESZTETTE
PÁVAI ISTVÁN ÉS SÓFALVI EMESE

Hagyományok Háza – Budapest
Pécsi Tudományegyetem – Pécs
Pro Énlaka Alapítvány – Énlaka

2018

ERDŐVIDÉKI TÁNCÉLET AZ 1940–1998 KÖZTI IDŐSZAKBAN

Erdővidék mint néprajzi tájegység az Olt és Kishomoród völgyei között, a Baróti-mendencében, Háromszék északnyugati csücskében húzódik. Határait a Dél-Hargita nyúlványa, nyugaton a Persány-hegység északi része (népi nevén a Rika-hegység) képezik.

Erdővidék jelenlegi állapotában két fiúszékből tevődik össze. Miklósvár fiúszék huzamosabb ideig Háromszék megyéhez tartozott. Az északi részen Bardoc fiúszék Udvarhelyhez tartozott (1968), de a hatalmas erdőség, a Rika elválasztotta a központtól. Ma már mindkét széket egységesen Erdővidékként emlegetjük.

A vidék központja Barót városa, mely köré 19 település csoportosul.

Erdővidék lakosságának fő foglalkozása – a földrajzi adottságok folytán – a földművelés, állattenyésztés és erdőgazdálkodás. A múlt rendszerben folytatott gyenge minőségű barnaszén erőltetett bányászata mára már teljesen megszűnt.

Nem elhanyagolható, hogy az Olt nyugati oldalán az erdővidéki falvakkal párhuzamosan száz községek húzódtak, amelyeknek tárgyi és szellemi hagyományai erőteljes hatást gyakoroltak Erdővidék településeinek építészetére, folklórára és gazdasági életére.

Az erőszakos kollektivizálás az erdővidéki faluközösségek évszázadok alatt letisztult értékrendjét (íratlan törvényeit) lényegesen megváltoztatták. Ez a jelenség általános volt valamennyi székely tájegységben, ezért nem térek ki a részletekre. Tény, hogy egyebek mellett a legnagyobb veszteséget okozta a falu közösségének a fiatalok kényszerű elvándorlása. Az ifjúság a városokban kereste a megélhetést, és ezzel kezdetét vette a falvak előregedése.

1965-ben kerültem Sepsiszentgyörgyre a rajoni kultúrházhoz, mint táncmetodista. Igazából csak a 70-es évektől kezdtem tudatosan követni az erdővidéki ősi táncagyományokat. Már akkor kiderült, hogy csak morzsákat találhatok az egykori táncéletről.

A szakirodalomban az erdővidéki táncéletről vonatkozóan a népköltészet, a népdal, a hangszeres zene kutatóinak tanulmányaiban csak jelzéseket találtam. A 20. század eleji népdalgyűjtéshez kapcsolódó népzenei adatok, a régi néprajzi jellemzések (Kriza, Orbán, Káldy, Veress, Seprődi, Balásy, Réthei, Lajtha, Martin) utáni újabb tanulmányok főleg a németes polgári táncokat említik. A hivatkozott gyűjtések már Erdővidéket is érintették. (Bándi-Vámszer 1937, Lugossy és Gönyei 1947, Faragó és Elekes 1949 írásai.)

Pávai István 2000-ben a *Jajnoták és dúrharmóniák a Kis-Homoród mentén* című tanulmányában az abásfalvi zenekar vallomása alapján tesz említést Ürmös és Felsőrákos táncrendjéről (Pávai, 2000).

A Homoród menti lövétei táncokról és táncos szokásokról Tamás Margit 2001-ben *Táncalkalmak, táncszokások, táncrend Lovétén* című kötetében közöl részletes leírást. (Tamás 2001)

Jómagam a 2004-ben megjelent *Háromszéki táncok*, majd a 2008-ban megjelent *Erdővidéki táncélet* című tanulmányaimban írtam bővebben Erdővidék táncéletéről (Jánosi 2004; uő 2008). Ezekben a tanulmányokban táncpartitúrákat is közöltem a bölöni, a felsőrákosi, ürmösi és vargyasi táncokról. Az utóbbi könyvben Szalay Zoltán írt részletes tanulmányt

„Erdővidéki népzene” cím alatt. A könyv mellékletében a gyűjtött anyag DVD-n is megjelent. Ezekből a tanulmányokból szeretnék néhány gondolatot megosztani.

Erdővidéki táncalkalmak az 1940–1960 közti években

Táncalkalom megnevezése	Elterjedtsége	Résztevői	Ideje						
			Tavaszi	Nyári	Őszi	Téli	Hétköznap	Vasárnap	Ünnepnap
I. Gyermektánc	Bölon, Felsőrákos, Ürmös	5–13 éves kor		+	+	+	+	+	
II. Spontán táncok									
1. <i>Fonó.</i>	Általános	Nagykorú fiatalok			+	+	+		
2. <i>Ifjúsági. Egylet</i>	Bölon	Nagykorú fiatalok	+		+	+	+		
3. <i>Kaláka</i>	Bölon, Felsőrákos, Ürmös	Fiatalok, fiatal házások		+	+	+	+		
III. Vasárnapi szabad táncmulatság	<i>általános</i>	Fiatalok, minden korosztály	+		+			+	+
IV. Ünnepi bálók									
1. <i>Karácsony, szilveszter.</i>	általános	Nagykorú fiatalok és házások				+			+
2. <i>Farsang</i>	általános	Nagykorú fiatalok és házások				+			+
2.1. <i>Farsangi kosaras bál</i>	általános	Fiatal házások				+		+	
2.2. <i>Inasbál</i>	Bölon	Nagyleányok				+		+	
2.3. <i>Regutabál</i>	általános	Regruták és felnőtt ifjak			+			+	
3. <i>Húsvét</i>	általános	Nagykorú fiatalok és fiatal házások	+						+
4. <i>Pünkösöd</i>	általános	Nagykorú fiatalok és fiatal házások		+					+
5. <i>Májális</i>	általános	Minden korosztály	+					+	
6. <i>Szent Mihály-napi vásári bál</i>	általános	Nagykorú fiatalok és házások			+				+
V. Kalendáriumi ünnepek t. Népszokásai	Felsőrákos	Nagykorú legények, fiatal házások (kecske, bekérő, batyukások és zenész)				+	+	+	
1. <i>Kecskejárás</i>									
2. <i>Húsvéti locsolás</i>	általános	Kb. 4–13 évesek és felnőtt legények csoportja	+						+
VI. A családi élet táncalkalmai	általános	Rokonok minden korosztály	+	+	+	+		+	
1. <i>Keresztelő</i>									
2. <i>Lakodalom</i>	általános	Rokonok	+	+	+	+		+	
Szüreti bál	általános	Minden korosztály			+				+

A két világháború közti időszakban Erdővidék dúskált a táncalkalmakban. A táncalkalmak szervezését ekkor még többnyire a falu nagylegényei vállalták. A költségek fedezésére előzetesen a családoktól önkéntes alapon gyűjtést végeztek. Gyakran előfordult, hogy szénát vagy pityókát gyűjtöttek, de pénzadományt is elfogadtak, amiről nyilvántartást vezettek.

Az idősebb korosztálytól a fiatalság többnyire a mulatságban tanulta meg a falu íratlan törvényeit, a közösségben elengedhetetlen viselkedési formákat és organikus módon a hagyományos táncokat.

A táncalkalmak kiszolgálására az 1990-es évekig viszonylag nagy számban működtek népi zenekarok.

Vagyason egymást váltva 4 cigányzenekar is működött:

Illyés András zenekara az 1920–1950 években.

Ráduly János, Cári Géza zenekara az 1950–1980 közti időben.

Perci Ferenc zenekara az 1950–1990 években.

Jankó Imre (Bumbi) zenekara az 1950–1989 években.

Nagyajtán a Kozák testvérek muzsikáltak az 1940–1990 években.

Bölonben a Sinkó testvérek zenekara az 1940–1990 közti időben működött.

Dacára a nagy számban működő helyi zenekaroknak, gyakran meghívták az abásfalvi zenekart is.

A zenekarok összetétele: egy-két hegedűs, egy-két klarinétos, egy-két kontrás, egy bőgős. Ehhez társulhatott egy fligeres (szárnykürtös) vagy egy cimbalmos, később egy harmonikás is.

Mit muzsikáltak: Idézek Szalay Zoltán Erdővidék népzenejét bemutató tanulmányából: „A cigányzenekarok dallamkészletét a vidék táncai határozták meg. Ezek szerint repertoárjukat két fő csoportba oszthatjuk: a hagyományos magyar táncok kísérődarabjaira, és az idegen eredetű polgári táncok dallamaira. Az előbbiek között található magyar dallamok nagyrészt nem egyedi darabjai a kísért táncoknak. Viszont az utóbbiak mindenike önálló, egyetlen darabja az átvett kötött táncnak. A táncsal együtt annak kísérő zenéje is terjed: ezek egytől egyig idegen eredetű dallamok, melyek – természetesen nem öncélúan, hiszen a közösség diktálta a táncdivatot – megragadtak a vidék zenekarainak repertoárjában.” (SZALAY 2008)

A hagyományos magyar táncok kísérő dallamai: asztali nóták, lassú csárdás, sebes csárdás, marosszéki, verbunk (csürdöngölő). Az idegen eredetű kötött polgári táncok repertoárjáról a későbbiekben részletes leírás olvasható.

3. Erdővidék tánckészlete

Az összesen mintegy 18 táncot két stílusrétegre oszthatjuk:

Seprődi megfogalmazásával élve „törzsökös” magyar táncokra, melyek építkezésük alapján szoros, organikus összefüggésben vannak. Ezek: marosszéki, lassú jártatós, csárdás és sebes csárdás, férfítáncok, valamint kötött polgári táncok.

Férfitáncok

Felsőrákoson találtam egy kanasztáncötredéket, melyet seprővel az idős asszonyok mutattak be. Pál Ferenc (80) adatközlő szerint a férfiak bottal táncolták. Idős kora és betegsége miatt többnyire szóban közölte a motívumokat.

A Székelyföldön többféle elnevezést is viselő verbunk a két világháború között rögtönzött szolisztikus és csoportos formában is élt. A folyamatos gyakorlást igénylő szolisztikus, rögtönzött, csürdöngölő, *falvamaszós* vagy székelyverbunk neveket viselő férfítáncok, éppen a táncalkalmak csökkenésével, elsőként estek ki a táncrendből. Ezekből a legényesekből napjainkra Erdővidéken csak töredékek maradtak fenn.

A színhagyomány szerint Bölönben, Száldoboson, Felsőrákoson, Vargyason is létezett az egyéni rögtönzött csúrdöngölő típus. Bölönben ilyen volt a *falrámászás*, melyet Péter Géza adatközlő szerint az *Ördög van a botomban* dallamára táncoltak. A székelység körében a második világháború után általánosan elterjedt egy újabb kötött, csoportos verbunkosforma, amelyben a táncosok a motívumokat egységesen, a zenével szinkronban táncolták. Ez a forma gyakran az egyéni átörökléstől eltérően tudatos betanításra vezethető vissza. Ilyen a bölöni Bíró József csúrdöngölője is, akinek táncát sikerült lefilmezni.

1. Bíró József csúrdöngölőjének felépítése

A háromrészes, 4/4-es dallam frázisai AA+Z, BB+Z, CC+Z. A dallam AA, BB, CC frázisaira táncolja a gerincmotívumot, és a Z zárlatra minden esetben zárómotívumot táncol. Az azonosan ismételt frázis (AA) 4 ütemből áll, míg a zárlat 2 ütemből. A tánc gerincére jellemző, hogy egy motívum többszöri azonos ismétléséből tevődik össze. Például elől keresztvező $4 \times$ (aaaa).

2. Marosszéki

A 16. században Erdélyben is megjelent forgatós tánc típus, az idő folyamán a Székelyföldön Marosszéken érte el a legfejlettebb formát. Marosszéktől keletre haladva Sóvidéken, Székely Partiumban, Udvarhely környéki településeken – a marosszéki motívumvilágában gazdag formákat öltött. Tudott dolog, hogy a forgatós egész Erdély páros táncrepertoárjára hatást gyakorolt.

A Homoród mentén és Erdővidéken is létezik egyfajta marosszéki nevű tánc, de a motívumai és ütembeosztása alapján nem azonos a Marosszéken elterjedt forgó-forgatós tánc típusal. Az erdővidéki marosszéki változat stílusa sokkal inkább a vidéken domináló polgári kötött páros táncra, a ceppelre emlékeztet. Hiányzik belőle a jellegzetesen gyakori forgó-forgatós motívum. A táncrendben különálló táncként, falvanként változóan, hol a polgári táncok után, hol pedig a sebes csárdás után táncolták. A hagyományos táncok rendjéből a legtöbb erdővidéki településen a legkorábban kimaradt tánc típus. Kivételt képez Felsőrákos és Vargyas, ahol az idősebb korosztály még ma is járja.

Szalay Zoltán megfogalmazásában: „A tánc tempója középgyorsaságú $7/16 = 58/61$ rövid, hosszú lüktetésű, a román »ardeleanara« hasonlít. A kíséretben a kontrás a gyors dűvőnek egy – a román *învărtita* kísérő dallamaira igen jellemző – sánta változatát használja, leggyakrabban szaggatva.” (SZALAY, 2008)

Kiinduló helyzet: „1”-es tér. Kéztartás: mindkét kar kissé behajlítva közép magasságban a nő lapockáin nyugszik, mialatt a nő kezei a férfi vállain vannak. A kétlépéses csárdás a dallamának aszimmetrikus ütembeosztása ($7/16$) folytán, de a sánta dűvő kényszerhatására is, sasszészerű lépéssé alakult. A párok szabályosan egymás után haladnak a teremben az óramutatóval ellentétes irányban. A teremben körben haladást a sasszésó motívummal jobbra vagy balra $1/8$ -os fordulatokkal járják. A páros forgásban igen gyakori, főként a férfiaknál, a sima külső lábas lépés után, a sasszésó belső lábbal kombinált forgás, de előfordul, hogy szimmetrikusan nyolcadolva forognak. A forgást rendszerint dobogtatva, vagy a nő egyszeri kifordításával zárják. A forgást általában a sorok végén befejezik be és sorra mindenki felzárkózik. Az a gyakorlat, hogy a párok minden esetben nagyon kis eltérésekkel egymás után igazodnak, részben kötött koreográfia hatását kelti.

3. Lassú csárdás

A csárdás dallamának üteme $4/4$. Tempója: negyed = $80/120$. Kíséret: lassú dűvő.

Kiinduló helyzet: „1”-es tér. Kéztartás: mindkét kar kissé behajlítva középmagasságban a nő lapockáin nyugszik, mialatt a nő kezei a férfi vállain vannak. Erdővidéken (a Homoród mentén) a közép- és idős korosztály a páros forgást ma is külső lábasan (fenthangsúllyal) végzi. Így táncolnak Ürmösön és a persányi hegyek lábánál lévő Mohán is. Bölönben, Száldoboson és Vargyason is filmeztem egy-egy idős adatközlőt, aki szintén külső lábas forgással táncolt. Ma már Erdővidéken a fiatalabb korosztály a csárdást minden településen belső lábas forgással járja. A lassú csárdásban a forgatósra jellemző kipördítések sokkal inkább jelen vannak. A páros forgás lezárása történhet a lány kéz alatt egyszeri kipördítésével, vagy háromszori pördítéssel, de mindig ellentétes irányban. Gyakori motívum a párok játékos különválása, mialatt mindkét fél kipördül. A kipörgetés és a pár szétválása folyamatosan is előfordul. Ezenkívül a férfi párját a páros forgás végén, néha egy ütem alatt kétszer levegőbe emeli. A kétlépéses csárdáslépést szimmetrikusan végzik (azonos irányban lépnek).

4. Sebes csárdás

Kiindulás: „1” tér. Kéztartás: Könyökben kissé behajlított karral a férfi kezei a lány vállain, mialatt a lány kezei szintén a férfi vállain nyugszanak. A lassú csárdás motívumai alapját képezik a sebes csárdásnak, kiegészülve a férfi virtuskodó figurázásaival. Ezek a csúrdöngölőből származó motívumok: dobogató, hegyező és alsó csizmaverő. A páros forgások rövidek, gyakran 4 ütemre történnek. A forgás itt már gyakrabban a lány kétszeri levegőbe emelésével zárul. A tánc tempója folyamatosan gyorsul (átlagban negyed = 168 és 184 között). Kíséret a rövid kontra ritmus.

5. Kötött polgári táncok

Erdővidéken gazdag a polgári eredetű kötött páros táncok ciklusa. Ezeket a táncokat Erdővidék településein „némötös” név alatt emlegetik. Több településen is megegyező a tánc ciklusa, pl. Bölönben, Felsőrákoson, Vargyason, ahol a gólya, négylépetű, kétlépetű, lapostetű és balog a sorrend.

Ürmösön kevés eltérés van: káposzta, rózsás csárdás, háromfordulós (az utóbbi megegyezik a már említett kétlépetűvel), négylépetű, lapostetű és a nagylépő (vagy sántanémetes). Ezek a kötött páros táncok eredeti formáikat leginkább megtartották.

Kezdő bevonulótánc a káposzta. A tánc nevét a dal kezdő soraiból kapta: *Káposzta, káposzta hús is kell belé.* A kezdő vonuló oszlopformájú tánc régen valamennyi erdővidéki településen létezett, de ma már csak Ürmösön táncolják. A tánc kíséretére a káposzta kezdetű dallamon kívül a vargyasi zenekar a *Rákóczi-induló* népi változatát is muzsikálta. A tánc (A) szakaszból áll. Az 1981-ben készült filmen a férfi bal kézzel párjának jobb kezét fogja, és balról jobbra pörgeti, mialatt jobb kézzel derékmagasságban vigyázó gesztussal követi. A férfi negyedértékű lépésekkel halad előre, mialatt a nő mellette a forgásokat végzi. A nő pörgése kétféle ritmusban is előfordul. A régebbi változat ritmusa: negyed nyolcad nyolcad negyed, az újabb változat ritmusa egyenletesen negyed értékű. A párok egymás után, a teremben az óramutatóval ellentétes irányban, oszlopban haladnak.

Rózsás csárdás

Az erdővidéki rózsás csárdás az egyetlen magyar eredetű polgári kötött páros tánc. Kézfogás: mint a csárdásban. A rózsás csárdás (AB) szakaszokból áll. Az (A) szakasz lassú kétlépéses csárdásmotívumból, mellyel az óramutatóval ellentétes irányban egységesen halad, a (B) szakasz gyors külső lábas páros forgásból áll. A páros forgás irányát minden sorvégen egységesen váltják. Az említett két táncmotívum alapján a csárdás két alapmotívumát fedezhetjük fel.

Figyelemre méltó a dallam tempójának kétrészes tagoltsága, melyben a dallam első két sora (A, A1) ismétlődik lassú csárdás tempóban (átlagban negyed = 128-135), míg a második a (B, B1) sorok szintén ismételve gyorsabb (negyed = 144-155), üteme 4/4-es. A kötött forma igazolja, hogy nem a Székelyföldön elterjedt, hagyományos csárdásról van szó, hanem koreografált kötött polgári páros táncról.

Háromfordulós

Kézfogás: mint a csárdásban. A férfi menetiránya az „1” tér, a lány háttal menetirányának. A tánc (A) szakaszból és (ab) motívumokból áll. Az (a) motívum sasszé lépés. A párok a teremben egymás után haladva, az óramutatóval ellentétes irányban köröznek. A férfi bal lábbal, a nő jobb lábbal kezdve hangsúlyosan sasszé lépést végez, majd szimmetrikus ismétlés következik, ritmusa nyolcad nyolcad negyed. A (b) motívum: ceppelforgás négy lépéssel az óramutató irányába körözve. A páros ceppelforgást negyedértékű lépésekkel végzik. A táncot azonosan többször is ismétlik.

Négylépetű

Kézfogás: mint a csárdásban. A tánc (AB) szakaszokból áll. Az (A) részre a párok szemben összefogózva állnak, a férfi az 1. pont irányában, a párja az 5. tér irányának háttal. A terem közepe felé (a kör közepe felé) 6 nyolcad értékű lépéssel oldalt haladnak. A hetedik lépéssel negyed értékű dobbantás, majd szimmetrikus ismétléssel visszalépegetnek az előző helyzetbe. A (B) részben azonosan ismétlődnek a háromfordulós (ab) motívumai (sasszé lépés és ceppelforgás).

Polka (lapostetű)

A tánc (AB) szakaszokból áll. Kéztartás: a férfi jobb keze a nő derekán, mialatt a nő behajlított könyökkel a bal kezét a férfi jobb vállán tartja. A párok nyitottan az 1-es tér irányába haladnak. Az (A) szakaszra külső lábbal indulva hármalt lépnek, miután a levegőben levő lábbal két dobbantást végeznek + befelé (egymás felé) fordulva mindkét lábon 180 fokos fordulattal az 5-ös tér irányába érkeznek, majd szimmetrikusan (külső lábbal) megisméltik az előrehaladó és dobogató lépéseket. (B) frázisra a háromfordulósban már leírt (ab) motívumokat járják (a ceppelforgást). A tánc azonosan ismétlődik előlről az (A) résztől.

Nagylépő (vagy sántanémetes)

Kéztartás: mint a csárdásban. A tánc építkezése (ABC). Az (A) szakaszban tetszés szerint az első 2-4 ütemekre 4/4-es ütemben egylépéses csárdást járnak a teremben körben, az óramutatóval ellentétes irányba. A motívumoknak bevezető funkciója van. A (B) rész tulajdonképpen a tánc gerince, mely 3/4-es ütemben végzett páros ceppelforgás. Ritmusa: nyolcad nyolcad negyed negyed. A férfi jobb lábbal előrelép, mialatt jobbra fordul (nyolcad) + bal lábbal kis lépés, mialatt továbbfordul jobbra (nyolcad) + jobb lábbal hátra lép, mialatt fordul jobbra (negyed) + bal lábbal fordul az előző irányba (negyed). A lány szimmetrikusan járja a férfi motívumát. Az előző 4 fázissal összesen egy egész fordulat az óramutató irányába. Miután a (B) szakaszt (a gerincmotívumot) többször azonosan ismételte, a (C) befejező szakaszban a férfi párját kifogatja azonos módon, mint a „káposzta” nevű kezdő táncban.

6. Dramatikus táncok

A kecskéjárást 1980-ban több erdővidéki településen – köztük: Olaszteleken, Erdőfűlén, Bardocon, Vargyason, Magyarhermányban és Száldoboson – még a felnőttek is gyakorolták. A fából faragott kecske fejét bárány- vagy éppen kecskebőrrel vonták be, és egy botra rögzítették. A fej kivételével a maszkot pokróccal vagy terítővel letakarták. A terítőt szalagokkal díszítették, a kecske szarvaira hímezett zsebkendőt és zörgőket kötöttek. A fej

alsó állkapcsa mozgatható, ezt a táncos egy madzag rángatásával hozza működésbe. Az alakoskodó a négy lábon járó állat sajátos tartását utánozza. Derékszögben előrehajol, botjára támaszkodva háta vízszintes állapotba kerül. Táncra pattogó, előre, oldalra és körbe forogva kis, negyedértékű ugrásokból áll. Néha két lábra emelkedve a körülállókát ijesztgetve feléjük szalad, miközben állkapcsával gyors, nyolcadoló ritmusban csattogtat. A kecskejáró csoport többi tagjai: a *bekérő*, *főpásztor*, *kicsi szóga* vagy *monyator* és a *zenész*. A *monyator* fehér báránybőr subát és fehér bundasapkát viselt, kezében pásztorbotot tartott. A *főpásztor* öltözeke fekete suba és bundasapka, kezében láncos bot. A *zenész* öltözeke egyszerű civil ruha, a hangszer változó: lehet furulya, szájharmonika vagy harmonika. A *bekérő* székely ruhába öltözik, kezében a vőfélyek szokásos szalagos pálcája.

A szájhagyomány szerint ezeken a szereplőkön kívül létezett egy *néma* is, aki a 70-es évektől kimaradt a csapatból. A csapat házról házra járt. Megtáncoltatták a kecskét, majd következett a fejő játék. Először a monyator próbálkozik, de őt felrúgja a kecske. A főpásztornak sikerül a fejés. Megkóstolja a tejet, majd a maradékot a báméskodókra önti. A bekérő köszöntőt mond, majd a házigazda megkínálja őket kaláccsal, pálinkával. A kecskének a szájába pénzt tesznek. Régen a szokást karácsony és újesztendő közti időben gyakorolták, később a farsangra tették át.

Vargyason szokás volt karácsony és újesztendő között *lovas huszárral* járni. Román István (Réz), aki ifjú korában maga is gyakorolta a szokást, mesélte el a maszk elkészítésének módját és a szokás menetét. A lovat egy régi, kisméretű teknőből készítették. A teknő alját kifúrták, hogy a huszár azt a derekára ráhúzhassa. A teknő elejére lófejet rögzítettek, és a huszár azt egy rövid kantárnál fogva tartotta, hátul a teknőre lófarkat kötöttek. A lófej vizes *kártyából* vagy *vajkúpából* készült, melyre szemet, orrot és kötőféket festettek. Deréktól a teknőt lepedővel letakarták. A lovas huszár bekérezkedett a házakhoz és megtáncoltatta a lovát, távozáskor újesztendei köszöntőt mondott. A háziak kaláccsal és pálinkával kínálták, néha pénzt is adományoztak.

Az ürmösi táncok táblázata

Lassú csárdás	p	pd	~	abc...	4/4, 130-150		t	minden irány	
Sebes csárdás	p	pd	~	abc...	4/4, 168-190		t	minden irány	
Káposzta	p	s	fk	A	4/4, 115		t	eő	
Rózsás csárdás	p	s	k	AB	4/4, 110-150		t	minden irány	
Háromfordulós	p	s	k	A (ab)	2/4, 90		t	eő	
Négylépetű	p	s	k	AB (ab)	2/4, 90-96		t	om, eő	
Polka (lapostetű)	p	s	k	AB (abc)	2/4, 103		t	eő, htm	
Nagylépő (sánta németes)	p	s	k	ABC (abc)	7/16, 135-142		t	eő	

A rövidítések: p = páros, pd = polidimenzió (térbeni koreográfia), k = kötött szerkezet, fk = félig kötött szerkezet

Felhasznált irodalom

HÁLA JÓZSEF

2000 „*A Homoród füzes partján...*” *Dolgozatok a Székelyföld és a Szászföld határvidékéről*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda.

JÁNOSI JÓZSEF

2004 *Háromszéki táncok*. Typo-Graf Nyomda, Sepsiszentgyörgy.

2008 *Erdővidéki táncélet* (A zenei tanulmányt írta Szalay Zoltán). Kovászna Megyei Művelődési Központ, Hagyományok Háza, Sepsiszentgyörgy – Budapest.

KRIZA JÁNOS

1975 *Vadrózsák* (Faragó József gondozásában). Bukarest.

KISGYÖRGY ZOLTÁN

1997 *Falufüzet* 1. Ürmös. Kiadta az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet.

2001 *Kovászna megye. Barangolás Székelyföldön*. Pallas-Akadémia könyvkiadó. Csíkszereda.

KISGYÖRGY MIHÁLY

1995 *Vargyasi társas bál*. Kriza János Néprajzi Társaság 3. évkönyv. 183–185.

LUGOSSY EMMA és GÖNYEI SÁNDOR

1947 *Magyar népi táncok*. I. Budapest Székesfővárosi Irodalmi és Művészeti Intézet.

MARTIN GYÖRGY (főszerkesztő: Ortutay Gyula)

1995 *Magyar tánc típusok és táncdialektusok*.

Planétás Kiadó és Kereskedelmi Kft., Budapest

1979 Az erdélyi tánc hagyomány földrajzi tagolódása. In: TT 1980–1981, Budapest.

ORBÁN BALÁZS

1868 *A Székelyföld leírása*. Első kötet. Pest, Ráth Mór Bizománya.

PÁVAI ISTVÁN

2000 Jajnoták és dúrharmoníák a Kis-Homoród mentén. In: szerk. CSEKE PÉTER – HÁLA JÓZSEF „*A Homoród füzes partján...*” *Dolgozatok a Székelyföld és a Szászföld határvidékéről*. Csíkszereda, Pro-Print Kiadó, 287–301.

POZSONY FERENC

1998 *Szól a kakas már – Szász hatás az erdélyi magyar jeles napi szokásokban*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 193–197.

TAMÁS MÁRIA

2001 *Táncalkalmak, táncszokások, táncrend Lovétén*. Püski Kiadó, Budapest.

SEPRÓDI JÁNOS

1909 *A székely táncokról.* Erdélyi Múzeum 26. 323–334.

SERES ANDRÁS

1976 *Az ifjúság téli mulatsága Bodza, Barcaság, Erdővidéken, valamint Nagyüküllő, Nyikó és Homoród mentén.* Aluta VIII–IX, Sepsiszentgyörgy Múzeum kiadása. 329–341.

1979 Legényszervezetek és az ifjúság téli mulatságai Délkelet-Erdélyben (Komlói Előd álnév alatt). *Ethnographia* XC. évf. 1. sz., 92–105.

SZALAY ZOLTÁN

2008 Erdővidéki népzene. In: JÁNOSI JÓZSEF *Erdővidéki táncélet.* Kovászna Megyei Művelődési Központ, Hagyományok Háza, Sepsiszentgyörgy – Budapest.

Dance-Life in “Erdővidék” Region between 1940–1998

It is commonly accepted by researchers that the Háromszék region was among the first parts that lost its rural and thus folk musical traditions, becoming the most “civilian” part of the Szeklerland. Although part of the region, Erdővidék represents an exception. My own fieldwork studies to this part of the country reveal the fact that until 1958 a very active dance-life was present here. I sum up the opportunities for organizing dances, the dance-repertoire, musical bands and describe the most common popular dances of the period.